СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 161. Джерзі Сіти, Н. Дж., пятниця, 31-го липня 1942. No. 161. Jersey City, N. J., Friday, July 31, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-3016. THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ПРЕЗИДЕНТ ПОЧИНАЄ МОБІЛІЗУВАТИ ВСЕ НАСЕЛЕННЯ ДЛЯ ВОЄННОЇ ПРАЦІ

ВАШИНГТОН. — Президент приказав виробити законопроєкт про краєву воєнну працю, на основі котрого мається втягнути до воєнної праці все населення краю, разом коло 60 міліонів душ. Одні мають працювати в фабриках, інші на фармах, ще інші в лябораторіях; навіть молодь у довійськовім віці мається затягнути до праці, як можливо, наукової. Правдоподібно будуть теж реєструвати всіх жінок. Працю мається обмежити до есенціональної праці для воєнних цілей.

ЮНІЙНІ ПРОВІДНИКИ И ПРОМИСЛОВЦІ КРИТИКУЮТЬ ПОДАТКОВИЙ ПРОЄКТ.

ВАШИНГТОН. — Филип Морей, президент Конгресу Промислових Організацій, назвав у своїй публичній заяві перед фінансовим комітетом сенату ухвалений палатою презентантів податковий проєкт грабіжом бідних людей і домагався від того комітету викинути всі ці крючки, якими багачі можуть викручуватися від сповнювання своїх обовязків супроти краю.

Перед комітетом зізнавали інші представники „Сі-Ай-Ов" та критикували різні параграфи податкового проєкту, головно податок від продажу.

З критикою проєкту виступали теж представники різних промислових підприємств, підносячи закиди проти високого податковання бизнесу.

ЗА БУДОВУ ПЕРЕВОЗОВИХ ЛІТАКІВ.

ВАШИНГТОН.— Перед сенатовим комітетом для військових справ ставали як свідки різні знавці будови машин, фабрикації й перевозу та своїми зізнаннями підтверджували думку, що Америка повинна взятися до масової продукції великих літаків для перевозу людей і машин на фронти. Вони не годилися одначе щодо типів, величини й віддалі, на яку можна їх висилати.

Між свідками був капітан Еді Рикенбекер, „ас" першої світової війни, тепер президент „Істерн Ер Лайнс", котрий радив перемінити корабельні ярди для будови літаків.

ПИТАННЯ ЗАКОННОСТИ ВІЙСЬКОВОГО СУДЖЕННЯ САБОТАЖНИКІВ ПЕРЕД НАЙВИЩИМ СУДОМ.

ВАШИНГТОН. — Перед надзвичайною сесією Найвищого Суду Злучених Держав почато розгляд правного питання, піднесеного адвокатами німецьких саботажників, висаджених з німецьких субмарин на Лонг Айленд і Флориду, чи саме цим саботажникам прислугує право ставати перед цивільним судом.

Сімох суддів засіло на трибуналі. Адвокати обвинувачених, оба військові офіцири, представляли між іншим, що обвинувачені не справжні саботажники; мовляв, вони не прибули до Америки робити саботажі: це вони хотіли втекти з Німеччини, а не мали на це іншого способу, хіба зголоситися до саботажної акції в Злучених Державах.

ОБОРОНЦІ ПЕЛІЯ ПОЧИНАЮТЬ „РІЗНІ НЕСПОДІВАНКИ".

ІНДІЯНАПОЛИС. — На розправі проти Вилиема Додлія Пелія, провідника американської фашистівської організації „Срібні Сорочки Америки", обвинуваченого за державну зраду, читано автобіографію Пелія, рукопис котрої захопила поліція в домі обвинуваченого. Пелі писав у цій біографії, що до організування фашизму в Америці його натхнула якась містерійна „пророчиня".

Адвокати Пелія опісля заявили, що вони починають низку несподіванок і заявили, що вони думають покликати як свідків полковника А. Линдберга; ґенерала Вен Горна Мозлія, симпатика „Срібних Сорочок"; ізоляціоніста, бувшого сенатора Голта, і інших.

Писав Пелі в своїй біографії, що „пророчиня" говорила йому: „В Европі один молодий австрійський маляр доходить до влади. День, у котрий він перебере владу канцлера в Німеччині, є сиґналом для тебе почати свою організацію в Америці".

АРЕШТУЮТЬ РУМУНІВ І МАДЯРІВ.

НЮ ЙОРК. — Аґенти Федерального Бюра Розсліду арештували тут між інших двох румунів і одного мадяра за нельояльну поведінку супроти Злучених Держав. Їх відставлено на Елис Айленд, де вони будуть інтерновані на час тривання війни.

ЗО СУДУ ПРОТИ ФЛЬОТНОГО ОФІЦИРА ЗА „СКАНДАЛЬНУ ПОВЕДІНКУ".

САН ФРАНСІСКО. — На розправі перед військовим судом проти лютенанта-командера Моріса Арова, обвинуваченого за „скандальну поведінку" і побирання подарків за особисті прислуги при виконуванні своїх обовязків, обвинувачений боронився тим, що мовляв, він таких подарунків не хотів приймати. За те урядові свідки тепер зізнають, що Аров не лише їх приймав, але навіть їх домагався.

Обеднують Команду над Алевтами

ВАШИНГТОН. — Департамент фльоти подав до відома, що команду над усіми збройними силами на Алевтських островах зложено в руки одного офіцира фльоти.

Подібну обеднану команду заведено по різних інших воєнних театрах. У самому Вашингтоні начальна команда зібрана в руках президента Рузвелта й начальника його особистого штабу, адмірала Вилйема Лейгія.

КАНАДА ПОЧИНАЄ ЗМІНЯТИ ВІЙСЬКОВИЙ ЗАКОН

ОТТАВА. — Канадійський сенат приняв у другому читанні проект зміни закону про мобілізацію; на її основі канадійський уряд буде мати право висилати канадійські війська поза границі краю. При голосуванню за внесок заявилося 42 голоси, проти 9.

У палаті послів канадійського парламенту за внесок на вотум довіря для уряду за ведення війни заявилися 130 послів, проти 34.

ПОЛЬСЬКІ ФОНДИ В РУМУНІЇ ПЕЕД АМЕРИКАНСЬКИМ СУДОМ

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Перед апеляційним судом розглядано позов польського допомогового комітету в Англії проти румунського уряду за видання йому з нюйорських банків зложеної там суми 4 міліонів долярів, котрі поляки вивезли були в жовтні 1939 року з Польщі й передали румунському державному банкові в Букарешті. Адвокати румунського уряду виступали проти такої видачі, на тій основі, що американський уряд заморозив фонди румунського уряду, а тим самим навіть нюйорські суди не можуть такого замороження нарушити. Апеляційний суд не приняв цього становища й дозволив польському комітетові добиватися своєї суми з румунських фондів, зложених у нюйорських банках.

Лондонський „Таймс" Натискає на Негайну Якнайбільшу Допомогу Росії

ЛОНДОН. — В справі допомоги Советам заговорив передовий англійський часопис у дуже рішучій формі. Лондонський „Таймс" пише, що „воєнне положення Обеднаних Держав є правдоподібно під сучасну пору тяжчим ніж колинебудь від літа 1940. року". Далі каже, що з ходу розмов, які велися свого часу в Вашингтоні і Лондоні, а в яких брав участь Вячеслав Молотов, советський комісар заграничних справ, зродились у Москві надії на те, що закі рік скінчиться, будуть повзяті в Европі воєнні операції з боку американських і британських воєнних сил. Очевидно, каже часопис, що є великі перешкоди і всякі можливости, про які не можна військовим знавцям, що рішають про ці справи, публично говорити чи писати. Та щоб не було, каже часопис, допомога Росії мусить бути дана і ніщо цього не заступить.

УШКОДЖЕНО ЯПОНСЬКИЙ НИЩИЛЬНИК

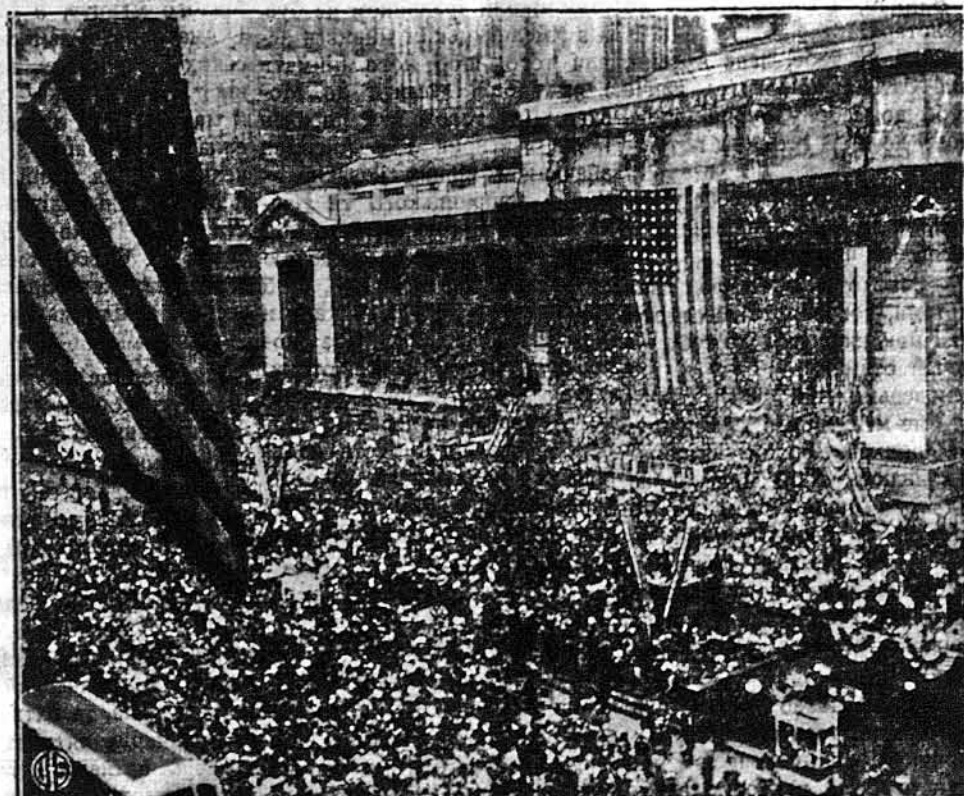
ГОЛОВНА ВОЄННА КВАТИРА (Австралія). — Бомбовики Обеднаних Держав вдарили бомбами японський контрторпедовець недалеко пристані Ґона, що є японською морською базою в Новій Ґвінеї.

НЕ ХОТІВ БАЛАКАТИ З ЯПОНСЬКИМ АМБАСАДОРОМ

З КОРАБЛЯ ҐРІПСГОЛЬМ. — В Лоренсо Маркез, португальській пристані в Східній Африці, зїхались два кораблі, з яких один віз дипльоматів Держав Осі з Америки, а другий американських дипльоматів з Японії і Европи. Ось таким чином зійшлись на хвилину японський адмірал Номура, бувший японський амбасадор до Злучених Держав, і Джозеф С. Ґру, американський амбасадор до Японії. Кореспонденти подають, що Номура хотів доконче говорити з американським амбасадором, але цей відмовився від цього.

ГАМБУРҐ ЗНОВУ БОМБАРДОВАНИЙ І В ПОЛУМЯХ

ЛОНДОН. — На протязі трьох ночей бомбардовано найбільшу німецьку пристань Гамбурґ двічи кількома сотнями британських бомбовиків. Понищено залізниці шляхи і поїзди та склади воєнного знаряддя. Ціле місто горить. Та не обійшлось і без втрат. Не вернули 22 бомбовиків; теж бракує трьох летунів. Німецькі звідомлення подають, що бомбардовоння нанесли багато шкоди. Вони теж згадують за бомбардовання британських міст, про що теж доносять і з Лондону.

ЯК КУПУЮТЬ БОНДИ. — Величезна маса народу, зібрана під Публичною Бібліотекою в Ню Йорку для купна воєнних бондів. Не дивлячися на дощ, понад 25,000 осіб залягло вулиці й хідники. Куплено воєнних бондів на суму $1,405,000, а воєнних Марок на суму $30,000.

СОВЄТСЬКІ ПРОТИНАСТУПИ ДЕЩО ПРИПИНИЛИ НІМЕЦЬКИЙ ПОХІД НА ПОЛУДНІ

МОСКВА. — Американські звідомлення з Москви припускають, що мабуть маршал Тимошенко вже зачинає вживати нагромаджені советські резерви, бо на всіх відтинках слідний завзятіший советський опір. Найбільше це пізнати на полудні, себто в тих місцях, де нагромаджені найбільші німецькі сили і звідки німці хотілиб якнайскорше дістатись на Кавказ. Комунікати з фронтів подають тільки згадку про одне мале посунення німців вперед, а це в напрямі Сталінграду. Дехто з невтральних військових знавців уже заповідає, що резерви Тимошенка готові вчинити німцям дійсну нову „несподіванку". Це мабуть під впливом того, що советські війська віднесли перемогу на трьох відтинках, не зважаючи на те, що німці кинули нові сили.

ТАКТИКА ТИМОШЕНКА ТАКА, ЯК В АФЛЕКА В АФРИЦІ.

МОСКВА. — Воєнну тактику, якої тепер вживає советський маршал Тимошенко супроти німців, порівнують з тактикою британського ген. Афлека в Африці, що теж цофнув свої сили до певних позицій, звідки може кожної хвилини розпочати офензиву, а теж і доповнювати свої ряди резервами без особливих перешкод з боку ворога.

ПОБОЮЮТЬСЯ ЗА СОВЄТСЬКУ ФЛЬОТУ НА ЧОРНОМУ МОРЮ.

МОСКВА. — Як довго ще є на Чорному морі советська фльота, так довго німці не годні запанувати Кавказом, тепер кажуть советські військові. Ось тому, по [illegible] Ростова погіршає положення цеї фльоти. Іде тепер про те, щоб на полудні не дати німцям опанувати цілу полосу, бо тоді советська фльота булаб цілковито відтята від звязку.

ТУРКИ ПЕРЕКОНАНІ, ЩО СОВЄТИ МАЮТЬ ВЕЛИКІ РЕЗЕРВИ.

АНКАРА. — В Туреччині військові знавці мають повну віру в маршала Тимошенка та в те, що він має нагромаджені великі резерви, які використає в відповіднім часі на наступ на німецькі сили, розпорошені вздовж фронту, що тягнеться на яких 1,000 миль. Ті резерви мають бути недалеко Вороніжа.

СТЯГАЮТЬ ВІЙСЬКО З ФРАНЦІЇ И ЄГИПТУ ДО СОВЄТІВ.

МОСКВА. — Ілля Еренбурґ, советський воєнний кореспондент, стверджує, що між німецькими полоненими є вояки, що щойно прибули з Франції, як теж летуни, що їх стягнули з Африки з єгипетського фронту. Він каже, що советські вояки дивуються, чому, супроти цього, що німці відтягають війська з Франції й Єгипту, не відчиняється „другого фронту" в Европі. Він каже, що з того, що подають німецькі полонені вояки і офіцири, німецькі сили в Франції й Бельгії є малі.

НАЦІСТІВСЬКИЙ БЛОФ, ЧИ ЩО ІНШЕ?

ЛОНДОН. — Виглядає, що німці таки налякались ріжних поголосок про отворення „другого фронту", бо інакше не булиб пустились на „рекляму", що вони „дуже сильні на Заході". А так тут глядять на „військову параду", яку влаштувала німецька команда в Парижі, підчас якої перейшло до 60,000 війська. Отих парадуючих представляється німецькою пропагандою як „вибранців", саму еліту, що виеквіпувана найновішою зброєю. Це вона, як кажуть німецькі комунікати, призначена для охорони Атлянтійського побережжя перед інвазією Аліянтів. Подібні „паради" влаштували німці в Бельгії й Голяндії. Обчислені вони на те, щоб викликувати в місцевого населення враження, що німці сильні.

І ҐЕБЕЛЬС ЗАГОВОРИВ ПРО „ДРУГИЙ ФРОНТ".

БЕРН (Швайцарія). — Що справа отворення „другого фронту" не така проста, коли іде про націстівську владу, видно найкраще по тому, скільки місця присвячує їй німецька пропаганда, та що про це говорить Й. Ґебельс, націстівський міністер пропаганди. Отже той останній називає таку американсько-англійську інвазію нічим іншим, а „чистим божевіллям" і заповідає, що „вона матиме нещасливі наслідки для Злучених Держав і Англії". Каже, що якщо Англія возьметься за інвазію, то це підприємство закінчиться „фіяском", та що може статись „основною, якщо не рішальною зворотною точкою у війні". Він далі говорив, що німецькі війська на Заході „є найліпше виеквіпувані з усього німецького війська та витреновані для завдавання найсильніших ударів". Уже ці хвальби, поминаючи інше, вистарчальні, щоб відчути, що націсти таки залякані можливістю „другого фронту".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Ситі і Загряницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Thereе months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

МОЖУТЬ ЩЕ ВИБРАТИ: ЗАГЛАДУ АБО ЗАМИРЕННЯ

В часі, коли німецькі війська стали вже дійсною загрозою Совєтам, а німецькі воєнні звідомлення подають про німецькі перемоги, заговорив до німецького народу його рідною мовою той, що висилає кожного дня літаки для бомбардовання того всього, що звязане з німецьким воєнним зброєнням. Маємо на думці радіову промову британійського маршала від повітряних сил, яким є сер Артур Т. Гарис.

Німецькому народови сказав він таке, що дійсно думають про Німеччину воєнні знавці Обєднаних Держав. Але теж сказав і те, як відчувають цю війну народи, що є у війні з Німеччиною, а в першу чергу народи Великої Британії й Злучених Держав. Сказав те, що ми вже чули кількома наворотами з уст американських діячів, що є при кермі нашої держави, а які заявили, що ми не воюємо з німецьким народом, ні зо справжньою німецькою культурою, ні теж з тим що німецький нарід повинен дістати, щоб міг свобідно жити і розвиватись. Але воюємо з Гітлером і націзмом! — каже наш уряд. Те саме повторив сер Гарис, промовляючи до німецького народу, даючи йому останню осторогу перед тим, що може статись з його землею, з його будинками і добром, з цілими містами і селами, якщо він не повстане проти Гітлера і не повалить націстівського режіму.

Нема найменшого сумніву, що так станеться, як заповів сер Гарис. Це не є ніяке залякування, ніяка [illegible] помало поступали до міста. Як розвиднілося, обабіч доро- [illegible] ських змиів, що в Кохінхіні прикрашувал[illegible] були [illegible] Гітлера і не виречеться націзму, то настане для нього чорна година. Це не є залякування, коли заповідається, що будуть висилати бомбовики до Німеччини кожного дня і кожної ночі, в погоду чи бурю, та що висилка 1,000 бомбовиків, як це було з налетом на Кольонію, буде тільки звичайнісеньким явищем. Бо нащо продукується хочби у нас, в Злучених Державах, стільки літаків? Чи не на ту ціль? Ось тому погроза сера Гариса є тільки звичайним виясненням цього стратегічного пляну, про який вже віддавна говорять навіть ті, що не мають найменшого поняття про воєнну стратегію, а тільки знають, що дають і мають давати гроші на будову десяток тисяч щораз нових бомбовиків.

Те, що сказав сер Гарис, є одиноким, що може вратувати німецький нарід і закінчити скоро війну та добути для Німеччини ще якнайлекші мирові умовини. Інакше війна продовжиться, а її вислідом буде в першу чергу цілковите знищення Німеччини, як це заповів сер Гарис.

Що вибере німецький нарід, не знати. Зате можна догадуватись, що булаб більша надія на таке повстання, колиб німці мали неуспіхи на фронті.

Що Треба Зробити Для Утвердження Мира

(За авторитетною заявою американського секретаря стейту, Кордела Гола).

Від десяток років всі держави жили в страху перед війною. Це накладало на них важкі тягарі зброєння, котрі в багатьох з них забирали таку велику частину їх продукційного зусилля, що та частина, яка лишалася з воєнних видатків, не вистарчала на удержання, а тим менше на поправлення, економічного, суспільного й культурного рівня їх народу.

Тісно звязаним з тим тягарем, хоча не таке видне, але все таки немале, було обмеження, яке накладає на продуктивну діяльність страх перед війною. Багато людей, груп людей, ба навіть держав навіть не важилося плянувати, творити або збільшати засоби продукції зо страху, що прийде війна й їх зусилля зведе на ніщо.

Потреба інтернаціональної агенції.

Ніяка держава не може зробити вдоволяючого поступу, коли її громадяни є в постійнім страху перед зовнішнім нападом або вмішуванням. Це ясно, що треба доконечно створити якусь інтернаціональну агенцію, котра моглаби, кажучи цього треба, то навіть силою, вдержати мир серед держав у майбутньому.

Треба конче інтернаціональної кооперативної акції, аби завести механізм, який міг би забезпечити мир. Такий механізм мав би обіймати евентуальне дострoєння державних зброєнь у такий спосіб, аби ніхто не міг кидати успішно визов правлінню закона та аби тягарі зброєнь були зведені до мінімума.

При творенні таких механіз- [illegible] 90,000 Торожан, [illegible] боджських туземців є ледви [illegible] й доцільно суверенні влади дорогою інтернаціональної співпраці для цілей забезпечення мира. Участь кожної держави в таких мірах була би для кожної з них причинком для її власного будучого забезпечення перед зовнішнім нападом.

Передумовою полагоджування спорів мирною дорогою, як узагалі всіх процесів інтернаціональної співпраці, є пошанування для закона й зобовязань. Ясним є, що одною з тих установ, які мусять бути заведені, є інтернаціональний суд справедливости.

Так само ясним є, що в процесі привернення інтернаціонального порядку, Обєднані Держави мусять виконувати нагляд над агресивними державами, поки ті держави не викажуть охоти й здібности жити мирно з іншими державами.

Як довго буде треба виконувати такий нагляд, залежати це буде від скорости, з якою народи Німеччини, Японії, Італії й їх сателітів дадуть переконливий доказ, що вони закинули вже монструальну фільософію вищої раси та загарбування силою, та що вони приняли щиро основні засади мирних процесів. Підчас того переходового періоду формування світової організації треба доконечно унеможливити переривання процесу збоку цих агресорів.

Небезпеки викривленого націоналізму.

Одною з найбільших перешкод, що в минулому здержували людський поступ і давали підложе для повстання диктаторів, був скрайний націоналізм. Всі згодяться на те, що націоналізм і його дух є сущний для здорового і нормального політичного і економічного життя народу, але коли політику націоналізму — політичного, економічного суспільного або морального — доводиться до таких крайностей, що це робить неможливим політику інтернаціональної співпраці, то вона стає небезпечною й убійчою.

Націоналізм, розбуялий у періоді між останньою й цею війною, звів на ніщо всі заходи перевести конечно потрібні міри інтернаціональної економічної й політичної акції; він заохочував й облекшував повстання диктаторів, і загнав світ просто в теперішню війну.

У цей період вузький і ко- [illegible] лення, яке в них вливала ця [illegible] шов свій найсильніший вислів на економічному полі. Він не допускав, аби товари й прислуги плили з одного народу в другий, в скількости, відповідній для всіх, і в цей спосіб сильно здержував роботу продукції, розділу й споживання й поважно опізняв заходи для суспільної поправи.

Ніякий народ не може зробити вдоволяючого поступу, коли він є позбавлений, своєю власною діяльністю або діяльністю інших, незмірних добродійств інтернаціонального обміну товарів і обслуги. Атлантійський Чартер заявляє, що всі держави мають мати „доступ у рівній мірі до торговлі і до сирівців світу, котрі є потрібні до їх економічного добробуту".

Цього доконче потреба, якщо мається заспокоїти зовсім слушне й зростаюче домагання можливо як найбільшої міри постійного заняття, а при тому рівень життя має постійно зростати. Якщо треба усунути набік справжні й можливі втрати внаслідок обмежування економічної діяльности, то треба подбати за систему, яка би це забезпечувала.

Щоби цього досягнути, і щоби завести між державами взаємну допомогу, треба зменшити всі надзвичайні перешкоди торговлі і треба уникати всякі такі практики, які роблять шкоду іншим та відвертають торговлю від її природного економічного русла.

Так само ясним є потреба зробити, аби державна монета одної держави вимінювалася свобідно на монету кожної іншої; аби завести таку систему фінансових відносин, аби можна продукувати матеріяли і аби вони плили туди, де для них є потрібні ринки; аби капітали переходили з фінансово сильніших до фінансово слабших країв.

Не рай на землі, а нагода до праці.

Отсе є лише деякі річи, які держави мусять пробувати доконати. Можуть бути ще й інші. Але провідною зіркою нових політик повинна все бути уважний і здоровий розсудок, бо інакше замісць старих помилок будемо робити нові, замісць старих конфліктів творити нові.

Працювати для будучности на економічній ділянці значить отже, що кожна держава має переводити в життя програму суспільного й економічного поступу дорогою збільшування продукції й вживання збільшеної продукції для збільшення загального добробуту, а рівночасно не давати, аби її повертано на користь спеціяльних інтересів, приват- [illegible] та [illegible] теж, що кожна держава має виконувати свою ролю в системі світових відносин, уплянованих для облекшення продукції й руху товарів за покликом людських потреб.

Коли мир між державами буде вже забезпечений, на стільки він може бути забезпечений, коли вже буде заведена політична постійність, коли вже будуть усунені економічні пута, в кожній державі будуть звільнені великі припаси ресурсів, аби задоволити вимоги поступу, уможливити всім громадянам поступ на вищі рівні життя, аби додати нового сили конструктивним силам ініціятиви й підприємчивости.

Тоді держави світа будуть могти поступати вперед на лад, підходячий для них, по всім шляхами людського поступу, багато більше повно, ніж вони могли колинебудь у минулому. Вони будуть це робити через свої власні заходи й з повною самопошаною.

Ніякій державі не буде це так легко. Ні перемога ні ніяка повоєнна полагода не заведе раю на землі. Треба радше сказати, що ми дістанемо нагоду усунути великі перешкоди й розтрати; що ми дістанемо додаткові засоби для посунення вперед державного або міждержавного рівня; що ми дістанемо нові знадоби для використання природних багацтв землі і продуктів людських рук і ума для людського розвою.

Аби використати вповні цю нагоду, ми мусимо бути рішені не лише говорити про благодати й добродійства, яких ми бажаємо для людства, але найти механізми, при помочі котрих їх можна би якнайскорше досягнути й якнайсправніше забезпечити.

Не можна цих усіх завдань виконати за одну ніч. Треба буде плянів, треба буде їх виробляти при уважній розвазі, і треба буде їх переводити відважно й твердо.

[illegible] час від часу, не перешкаджаючи собі в веденні війни, формулувати й проголошувати спільні погляди про основну політику, якої має держатися людство в своїм поході, опертім на вічних духових вартостях. На допомогу таких засад треба виробити поінформовану публичну опінію. Для цього треба інтензивних студій, напруженого думання, широких поглядів і провідництва — не лише з боку самих урядів, але й з боку родичів, і учителів, і духовників, і всіх тих, що в кожнім народі дають духовний, моральний або умовий провід. Ще ніколи не спадав такий важкий обовязок на тих усіх, що мають позиції відповідальности, публичні чи приватні.

А Як з „Білоковнірцевими" Робітниками?

Розважується тепер справа підвишок заробітних платень з уваги на те, що життя подорожіло. Але при тому не звертається ніякої уваги на т. зв. „білоковнірцевих робітників" (white collar workers). Це головно тому, що вони цілковито незорганізовані й нема кому за них говорити, згл. робити відповідний галас. А факти виказують, що саме „білоковнірцеві" робітники найбільше бідують.

До їх біди ніхто не прислухується, бо вони не вміли створити сили. Значить, що й політишем не мають інтересу ними займатись. Зате, як знаємо, цілком інакше є з юнійними робітниками, згл. з юніями і їхніми босами, з яких голосом рахуються і найповажніші чинники.

Статистика Галопа виказує, що на 28 міліонів американських родин, яких 40% заробляє $30 тижнево й менше. А заробітна платня „білоковнірцевого" робітника виносить пересічно $23 тижнево, коли брати під увагу те, що подає статистика.

Очевидно, що коли говоримо про „родини", то значить, що той, що заробляє ось таку суму має на одержанню жінку і діти. Коли так, то можемо собі уявити, як така родина живе, на що вона може собі позволити і яке може дати дітям виховання. Найгірше в тому положенню є те, що ніхто не вказує, як з нього вийти. Є мілюни людей, що почувають себе покривдженими, а є безсильні, бо не є зорганізовані.

Ось та проблема є теж пекуча і вона теж мусить бути вирішена в „новім порядку", який беремось тепер заводити в себе й в світі. „Білоковнірцевий" робітник належить ніби до „панів", до „буржуїв", а з „панами" і „буржуями" має він наділі тільки те спільне, що в них наймається на працю, так, як і „простий" робітник. Різниця тут хіба та, що „простий" робітник є більше хоронений щодо заробітної платні ніж „білоковнірцевий", та що за першим є кому впімнутись, а за другим — нікому. Та тепер є надія, що якщо през. Рузвелт зорганізує інституцію державного контрольора заробітної плати, то [illegible] буде можна принаймні знати, до кого з такою проблемою вдатись. А як буде вирішувана справа підвишок заробітних платень, то певно буде якась загальна норма, а тоді й „білоковнірцеві" робітники можуть надіятись, що щось і їм припаде.

На всякий випадок „білоковнірцеві" матимуть нагоду видвигнути свої кривди, чого досі не було. А знаючи напрям теперішньої адміністрації в таких справах, можна надіятись, що й справа підвишок платень „білоковнірцевих" робітників буде згодом вирішена справедливо. Та про те треба дбати в першу чергу самим заінтересованим. Інакше справа може знову загиритись, а добра нагода пропасти.

Дві Долі

Повість

ДАНИЛА МОРДОВЦЯ

46)

— Бємо чолом великому государеви, щоби государ пожалував нас, військо запорозьке низове, велів би прислати до нас ратних людей, а гетьману казав би вислати до нас полтавський полк, і ми, по весні, як тільки військо і запаси до нас будуть прислані, згоду з ханом поломимо і на Крим війною підемо.

Коли Сірко говорив таке, то ні сам він, та й ніхто з козаків не бачили, що робилось за спиною козака Павла Гречина, у котрого, у батуринськім курені, став на постій московський післанець. Там Тегай не зводив своїх очей з московського післанця. А як Сірко сказав, що по весні козаки воюватимуть Крим, Тегай ухопився за шаблю і так глянув на московського післанця, що колиб москаль побачив ті очі, то не тільки згадав Іверську, а не забув би й до Казанської засвітити свічку завбільшки кінської ноги.

Того вечора в батуринськім курені весело забавлялися запорожці з московським післанцем, паном Золотарем і Татарином Тегаєм. Коли рип двері — у курінь увійшов осавула Іван Шило.

— Бувайте здорові з суботою, панове, — привітався він.

— Ходи і ти здоров, пане осавуло, — відказали козаки. — Анумо по кухлику, пане Іване, — сказав запорожець Павло Гречин. — От частуємо цього злого татарюгу за те, що він нам грошей привіз за своїх полонників та полонок... Ану, пане осавуло, не соромся, черкни кримської.

Випили, а Шило і каже до Золотаря:

— Я до тебе, пане Артеми, від батька кошового: кличе тебе до себе у курінь, щось йому до пана гетьмана потрібно.

Сірко був один у себе у курені, як до його прийшов гетьманський післанець.

— Я хотів з тобою, пане Артеми, поговорити на самоті: от і покликав тебе до себе, — почав отаман. — Бачу я, що ясновельможний пан гетьман не йме мені віри, і те мені дуже прикро. Богом істинним заклинаюсь тобі: прискорбна від того душа моя даже до смерти, бо якими очима на мене пан гетьман дивиться, тимиж очима і його царське пресвітле величество на мене взирає... З тогож і прискорбна душа моя.

Сірко раптово розстебнув свій аркуш, розкрив на грудях сорочку і(виймаючи зза пазухи хрест, з палкостю заговорив:

— Ось — на цім хресті божусь і заприсягаюсь, цілуючи святі ніжки Розпятого іже за ни, що я царському величеству ніколи зрадником не був, а з Хмельницьким мирився задля того, щоб його піймати і як злодія заслати до Москви. Для тогож я й посилав і під Чигирин і в Акерман значних і вірних козаків — Якима Яворницького та Павла Пелеха з товариством, аби вони за ним, як за вонючою хохулею слідком ходили, щоб заманити ту хохулю у капкан — у Січ. Передай це моє слово будь ласка, пане Артеми, і його милости, пану гетьману. А завтра я передам тобі перед військом і листи наші, війська запорозького, до його царського пресвітлого величества і до його милости пана гетьмана.

XXII.

Минув місяць, другий. Ще при початку 1678 року по Україні пройшла чутка та забігла й в Московщину, що турки знов лагодяться йти на Україну й на Москву, що мовляв з усеі Туреччини і з підручних султанови царств — вавилонського, ерусалимського, арабського, вірменського й македонського, з Великого і Малого Єгипту, з Малої Азії і Анатолії, з земель болгарських і сербських, з Волощини і Мутянщини, — усе, старе й мале з 12-ти літ, султан посилає на Україну з Хмельниченком, що в одній Волощині й Мутянщині велів він припасти задля походу 60,000 теснииць та 60,000 сокир, лопат і залізних сап. Здавалось, увесь світ піднимався на бідну Україну!

Минуло ще кілька місяців — і чутка обернулась в видиме страховище...

Хмельниченко вже знов під Чигирином. Тепер у нього сили — неосвітимо, несчислимо. Замісць Ібрагима-Шайтан-паші, того, що на шнурку удавили, з ним сам великий везир — Асан-Кара-Мустафа-паша, великий вояка, та сувоpий християнський різник Каплан-паша, та пятнадцять тисяч яничарів, пятнадцять тисяч семенів, пятнадцять тисяч копачів, десять тисяч турецької султанської гвардії, три тисячі спагів самого султана, дві тисячі самих пушкарів, та десять тисяч молдаван і волохів з їх господарями, пятьдесять тисяч кримської орди з їх ханом, з новим, з Мурад Гиреєм, бо Нуредина-хана шнурок не вспів зашморгнути, і хан утік до черкесів. Був з ордою і Калга-султан.

Та й то іще не все. По тридцять дві пари величезних чорних буйволів волокли під Чигирин чотири страшенні „ломові" гармати на таких тяжких колесах, що на пів аршина вдавлювали собою степову землю-цілину, та ще пять тисяч двогорбових верблюдів і дромадерів та сотні тисяч коней — сотні табунів проволокли на собі двадцять сім батерійних гармат, сто тридцять польних, шість мортир під бомби в сто двадцять пудів, вісім тисяч возів з боєвими запасами, десять тисяч повозок з сухарями. Самих пастухів і погоничів пригнали кількa десятків тисяч.

Таке страховище! А він — Юрась, один як перст, та худий, блідий, а голова все сивіє й сивіє... Невжеж і не доля?

Кругом Чигирина — тисячі наметів. Цілий город наметів! — де вже Чигирину до самого тільки стану Юрасевого! оком не окинеш всього! — табуни коней, гурти верблюдів, буйволів, овець — буде чим годуватись окрім того, що можна грабувати для їжі й для лакімства по всій Україні.

На сонці вилискуються, аж горять, македонські й турецькі щити, арабські списи, панцирі; цілий ліс корогов полощеться у повітрі.

А намети Юрася й Асан-Кара-Мустави-пані! Це якісь храми не намети, храми з куполами, з главами, з золотими на главах яблоками і полумісяцями... На десятки верстов горять золоті полумісяців... Полумісяці так і кричать: „все наше! — половину світу вже забрали — заберемо й Україну"...

(Дальше буде).

ЩЕ ПРО ПОЛЬСЬКО-РОСІЙСЬКИЙ ДОГОВІР

Під таким наголовком пише Ян Станьчик в польськім часописі „Нови Сьвят" з 22. липня б. р. і обороняє ґен. Сікорського, премієра польського уряду на вигнанню, за заключення договору з СССР. Каже, що тільки тому, що Польща є по стороні Анґлії, та що стала ще й союзницею Росії, могла вона виступати як рівний партнер і при советсько-анґлійських переговорах і не допустити до того, щоб Анґлія дала згоду на такі уступки, які є зі шкодою для Польщі. Очевидно, що іде тут про територіяльні уступки, себто в першу чергу про українські й білоруські землі.

Автор статті, перебуваючи в Злучених Державах, переконався про таке, що:

"Президент Рузвелт, уряд Злучених Держав і американське громадянство мають великі симпатії для Польщі, як теж мають розуміння її життевих інтересів. Та Злучені Держави не бажали собі, щоб конфлікт між Польщею і Росією продовжався, і то в часі, коли російські армії кріваляться в боротьбі з Гітлером. Навпаки — а на це є незбиті докази — Злучені Держави гаряче бажали закінчення цього спору. Бо закінчення російсько-польського спору вимагали спільні інтереси всіх народів, що боряться з державами „осі". Вимагав цього в першу чергу інтерес Польщі".

Автор є цієї думки, що договір Польщі з Росією звязав справу Польщі тісно з справою, за яку боряться Обєднані Держави. Ось і тому Анґлія і Злучені Держави боронили польських інтересів при заключуванню анґлійсько-російського договору, каже автор. Тепер, каже він, є тільки питання, чи Росія дотримає слова і не буде домагатись у відповідному часі ревізії східних границь Польщі. Автор каже, що він віритиме в те, що Росія дотримає слова так довго поки вона його не зломить. А якби Росія і зломила, то тоді по стороні Польщі будуть усі інші народи, що входять в склад Обєднаних Держав і є союзниками Польщі. І в тім, що таке осягнено, кінчить автор, є заслуга ґен. Сікорського. Він дав доказ, що вміє глядіти здорово в будуччину.

ІДЕН ЗА „МІЖНАРОДНИЙ СУД".

ЛОНДОН. — Антоні Іден, британський міністер закордонних справ, заявився за встановлення Міжнародного Суду по війні в такому змислі, як це висказався Кордел Гол, американський секретар стейту. Він теж є і за „міжнародню силу", що боронилаб порядку і пильнувала, щоб присуди Міжнародного Суду були виконані.

ВИДАВЕЦЬ ҐАЗЕТИ ЗАПОВІДАЄ БОРОТЬБУ ПРОТИ ВИДАЧІ ДО ВАШИНҐТОНУ.

НЮ ЙОРК. — Арештований федеральним урядом під закидом підривання „моралі" американських боєвих сил, Вилйєм Ґрифин, видавець недільної ґазети „Ню Йорк Енквайрер", пробував добитися відложення розправи на основі своєї серцевої недуги. Коли йому це не вдалося, заповів, що буде боротися проти видачі його на суд з Ню Йорку до Вашинґтону. Його адвокати домагалися зниження його кавції до $1,000, але як суддя встановив її на $5,000, жінка його без вагання виняла готівку з торбинки й передала судові.

У Шікаґо пані Дилинґ, боєва антикомуністична бесідниця, теж противиться видачі на суд до Вашинґтону.

„Сумерк Свободи"

Мені здається, що в „Свободі" не було досі згадки про книжку, що вийшла в 1941 році, а якої наголовок "Twilight of Liberty". Написав її проф. Ватсон Кирkконнел, добре відомий теж і американським українцям зо своїх виступів в Канаді в обороні українців, в першу чергу канадійських українців. Проф. Кирkконнел боронить теж і канадійців іншого европейського походження, бо він людина справедлива, обізнана з долею і недолею ріжних народів (знає теж їхні мови!), а дотого людина думаюча і поет з чутливим серцем.

Проф. Кирkконнел сказав у згаданій книжці добре слово про канадійських українців. Воно потрібне, щоб таке було сказане, бо не кожний канадієць анґльо-саксонського походження ясно розуміє, хто льояльний Канаді, а хто працює на її шкоду. Тим більше потрібно тепер такого слова про українців від вченого знавця, бо тих канадійських й американських українців, що радіб бачити Україну самостійною при кінці війни, хитро оббріхують люди, що цілком не думають про інтереси Канади чи Злучених Держав.

Проф. Кирkконнел в своїй книжці звертає увагу власне й на те, що є малесеньке число небезпечних одиниць серед всяких груп канадійців, навіть і серед самих канадійців анґльо-саксонського походження, готових до праці „пятої колюмни", але загал канадійський льояльний і патріотичний. Про українців він каже: **„Наші українці, наприклад, доставили нам вояків понад свою кводу".** А далі вказує, що справа невеличкого числа непевних одиниць зо всіх канадійських ґруп — то справа поліції. Але до решти двох і пів міліона канадійців европейського походження — наказує він канадійцям анґльо-саксонського походження ставитися виrозуміло. Дослівно каже так: **„Але до льояльних 96 чи 97 процентів (такого населення) ми маємо ставитися справедливо в чесний та щедрий спосіб".**

Ця книжка проф. Ватсона Кирkконнела найцікавіша зо всіх його дотеперішних книжок на подібні теми. Бо коли в попередній своїй книжці на подібну тему п. з. „Канада, Европа, і Гітлер" він старався подати тільки цікаві відомости, то в книжці „Сумерк Свободи" старається він зробити й відсумок з дотеперішнього поступу Канади та по фільософічному пробує заглянути й за куртину будучности. З книжки споглядає на нас теж не тільки вчений дослідник, але й поет, залюблений в фільософію. Це особливо відчуваємо в останніх розділах книжки, що мають такі назви, як „Поздоровлення піонірам", „Повоєнна Канада", „Кріза християнства", „Ціна християнської свободи", „Наша розумова спадщина" та „Книжки в часі війни".

На початку своєї книжки проф. Кирkконнел вказує на силу пера в теперішний час, переказує коротко історію деяких европейських країн, розказує про свою подорож по Европі саме перед війною та про збігців з Европи до Канади.

В другій частині книжки, що починається на сторінці 73, обширно розказує про „Нову Канаду", а власне про число, вдачу та працю в Канаді тих двох і пів міліона канадійців, що европейського походження, але не анґльо-саксонського. Каже, що є в Канаді: 600 тисяч населення німецького походження, 300 тисяч українського, 160 тисяч жидівського, 150 тисяч польського, 150 тисяч голяндського, 100 тисяч італійського, 100 тисяч норвезького, 80 тисяч шведського, 60 тисяч російського, 50 тисяч мадярського, 50 тисяч фінського, 35 тисяч данського, 30 тисяч чеського, 30 тисяч румунського, 20 тисяч ісляндського, а 10 трецького. По цім обговорює шкідливу діяльність в Канаді ґруп комуністичних і фашистських.

В розділі про письменство автор має багато цікавого про літературну творчість ріжних ґруп по народности. Каже, що на літературному полі проявили найбільше діяльности в Канаді ісляндці, що вже й приїхали до Канади з літературною традицією. Видали вони в Канаді й визначних поетів та повістярів. На літературному полі відзначилися й канадійські українці, шведи, німці та інші.

(Цю цікаву книжку, на 193 сторінки, видала Оксфорд Юніверситі Прес, Торонто — Ню Йорк. Ціна 75 ц.).

О. Івах, Винніпеґ.

ДО УРЯДНИКІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ в БОФАЛО, Н.Й. і ОКОЛИЦІ!

Платячи податок соціяльного обезпечення в канцелярії колектора „оф інтернал ревеню", котрийсь з урядників оставив там свої окуляри. Тому хай зголоситься в цій справі на офіс колектора в Бофало під тою самою адресою, де платив податок.

ЧОМУ МАТИ ПОВИННА ПЛЕКАТИ СВОЮ ДИТИНУ ГРУДДЮ?

Материне молоко — це є природна пожива для новородженого сотворіння, людського чи звірячого.

Щоби вигодувати дитину, яка не може бути кормлена груддю, треба на це великої уваги, клопоту і умілости. Тай ніякий штучний корм не є такий добрий для дитини, як материнське молоко. Але треба мати на увазі, що не все воно є здорове і добре. Залежить від матери, як вона себе доглядає.

Перед породами треба добре відживлятися; а родити треба при догляді і помочі лікаря; конечний спокій і добрий догляд підчас пологів.

Після породів уживати багато плинів і здоровий ситий харч; уважати на шлунок; потрібно багато сну і відпочинку; багато свіжого повітря; постепенне фізичне покріплення і поворот до повного здоровля.

Всяка добра пожива в матері обертається в молоко, але найбільш прибуває в грудях корму, коли жінка випиває багато молока.

Нормально молоко в грудях прибуває в міру потреби дитини. Коли корм рідкий і мало його, то треба дитину підгодовувати молоком з фляшки. Але грудний корм є ліпший від штучного і треба його зберегати і годувати ним хоч шість місяців.

Коли в грудях є замало корму, то треба підгодовувати молоком з пляшки рівночасно при кожнім груднім кормленню — що чотири години. Не добре є годувати раз груддю, а раз з фляшки.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 21. липня 1942 року по тяжкій операції померла в шпиталі в 52. році життя

МАРІЯ КАРПОВИЧ,

членкиня Тов. Вільна Україна, від. 200 У. Н. Союзу в Озон Парк, Н. Й. Покійна походила зо села Різдвяни, повіт Теребовля, Зах. Україна. До У. Н. Союзу вступила 1919 року. Була доброю членкинею.

Полишила в смутку мужа Антона і пятеро дітей: Евгена жонатого, Гелен замужна Шнеп, Юліяна і Анну самотних, та дочку в краю Емілію замужну, невістку Марію і зятя Григорія Шнеп, брата Едварда Крих і братову Марію.

Похорон відбувся в суботу, 25. липня, з дому жалоби до католицької церкви св. Єлисавети, опісля на католицький цвинтар св. Івана в Лонг Айленд.

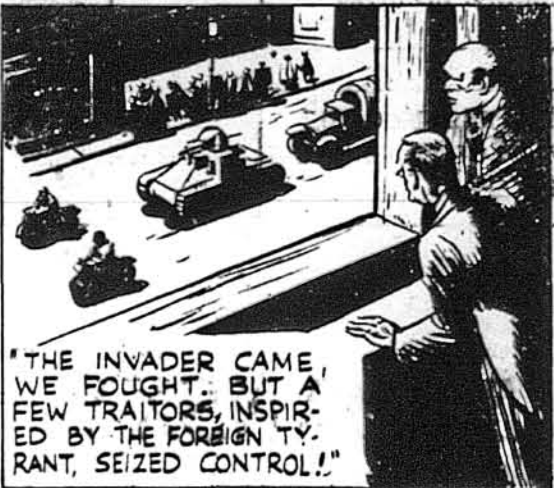
В. Й П.!

В. Ворґуль.

ТАРЗАН ч. 609. Утеча від тирана.

Сумно п. Іґаліс оповів Тарзанові свою історію. „Я був премієром мого щасливого, демократичного краю".

„Наїзник прийшов. Ми воювали. Але кількох зрадників, під намовою чужого тирана, захопили владу".

„Кабінет міністрів був примушений утікати. Наші вороги гналися за нами, бажаючи знищити законний уряд".

„Ми всіли на поїзд. Його висадили бомби. Я один остався при життї. Але мої клопоти щойно почалися".